

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztők: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Horogkeresztes protestantizmus.

Úgy látszik, ilyen is lesz. Ha ugyan hinni lehet a hírlapoknak, amelyek arról írnak, hogy Németországban az evangéliumi egyházat a nemzeti szocializmus elvei szerint alakítják át.

Persze, ebben az esetben kétszeresen meg kell fontolni, hogy a sajtóközleményeknek mit higgyünk el, mert sajtónk irányítói, akár a magukat „liberális”-nak nevezők közé, akár a klerikális részen állnak — pedig vagy egyik, vagy másik csoportba alighanem beletartoznak — Hitlert és politikáját feltétlenül ellenséges indulattal bírálják.

Amellett ezeknek a híradásoknak részben a meg nem értés is szolgál magyarázatául. Az egyik például olyasmit ír, hogy Hitlert már a vallási élet központjába állítják, mert azt írják, vagy mondják róla, hogy ő Isten eszköze. Aztán megütközik azon, hogy valamelyik lelkes hitlerista szerint Hitler tudja, hogy minden tettéért Istennek felelős. Megint a nemzeti szocialista gondolat előtérbetolásának bizonyosságaként szerepel egyik hitlerista szónok ama tanítása, hogy aki a népért dolgozik, Istennek szolgál.

Azok az urak, akik ilyen tételen megütköznek, természetesen nincsenek tisztában a keresztyénség mivoltával. Hiszen az, hogy az ember mindig csak eszköz Isten kezében, az, hogy az ember minden tettéért felelős Istennek, az, hogy aki az ő embertestvéreinek enni ad, a mi Urunknak ad enni: mind tiszta evangéliumi tanítás.

Abból tehát, ha ilyeneket beszélnek Berlinben és Poroszországban, csak annyi következik, hogy Marx és Engels meg Bucharin helyett megint a szentírás lett az emberek gondolkodásának irányítója, ám nem következik a protestantizmus átformálása.

Egyébként az sem volna nagy veszedelem, hogyha alapos reformon menne át az egész egyházi élet, külső szervezetében és belső elgondolásaiban. Ecclesia semper reformari debet és ha valamikor, most érett az idő a reformálásra.

Mindazáltal mély fájdalommal kellene látnunk, hogy ha ez a valóban szükséges és termé-

szetes reformáltatás egy politikai mozgalom mellékhatásaként jönne létre és ha a keresztyénség evangéliumi részének bármelyik csoportjában — annál inkább olyan népes és szellemiekben súlyos csoportban, mint a német evangéliumi egyház — az egyház saraglyának engedné magát köttetni egy politikai törekvés szekeréhez.

Nem azért, mert ez az irányzat a nem protestáns Hitler vezetése alatt áll. Nem is azért, mert szocialista, bár „nemzeti” szocialista. Hanem egyszerűen azért, mert politikai pártirányzat. Lehet Hitler politikája és pártja előttünk egészen rokonszenves — (mondhatom, belőlem sem az ellenszenv beszél) — de mégis el kellene ítélnünk olyan alakulást, és óva inteni kellene olyan példa követésére gondolástól is, amely az egyházat politikai párt szerint formálja.

Mi evangéliumi keresztyének lelki büszkeséggel hangsúlyozzuk, hogy Jézus Krisztus az egyedüli urunk. Ha akármiféle földi uraságot vállalunk magunk felé, sokkal jobban eltávolodunk Krisztus királyságának kizárólagosságától, mint római katolikus testvéreink, mert ez nálunk elvtelenség. Ha pedig ez a földi uralom politikai párt, akkor még inkább nyilvánvaló a római katolikus egyház fölénye, amely a földi urat legalább az önmaga szervezeteiben találja meg.

K. B.

A kanadai első magyar pionír-papról.

(Búcsúsorok Kováchy Kálmán phoenixville-i református lelkész elhunytá alkalmából.)

A debreceni Kollégiumnak még az 1890-es évek elején volt egy bohémhajlamú, kedvesen verselgető theológusdiákja. Ama bizonyos legendáshírű diák Kováchy Kálmán volt ez. Valahonnét Biharország valamelyik hétszilvás nemesi kis magyar falujából került a vén Kollégiumba. A nyulánk, barna poéta-theológust a helyi ujságok szerkesztőségeiben és a Ceglédutcai színház körül mihamar megszerették. Ez még nem lett volna talán baj? A baj abból

támadt, hogy a kedves öreg *Balogh* Ferenc, *Csiky* lovag, *Sass* Béla és a többi nagytiszteletű „négylovas” akadémiai professzor uraimék viszont fejcsóválgatva tapasztalták, hogy ez a „*Kováchgy-gyerek*” nem töri magát a szénior-ságért, sőt a *skriba*, *kontraskriba*, *esküdtfelügyelői* diák-méltóságokért sem. Inkább verselget. Az újságnírókkal, nomeg a színészekkel barátkozik. A kedves színésznőknek csapja a szelet s a vén Kollégium boltíves előadótermeinek nevekkal, évszámokkal, figurákkal, lángoló szivekkel telefarigcsált padjai helyett több deszkát, időt koptat a szerkesztőségekben, a *Kemény* János nemzetes úr „*Kis pipa*” s a *Kuppecz* bácsi „*Arany kapta*” fogadóiban. Következésképpen a *kollokválásoknál* a megkívántaknál kevesebbet vallogat, noha esze van a fiúnak! S mind több, több kötelező vizsgával is adós maradt a megrökönyült theológián... — *Peregrinus*, *kóbor diáknál* egyéb ebből a mi Kálmán fiúnkból nem is leszen! A „*lúki diák*” néven emlegetett nagytiszteletű *Tóth* Sámuel akadémiai professzor úr többször, többek előtt megjövendölte, amikor *Csiky* Lajos lovag professzorhoz *Kanadából levél* érkezett. Az erdőt irtó, a vadmezőket búza alá felszántó, amerikásan „*pionir*”-nak nevezett első kanadai magyar református *ültörötelepesek* írták ezt a levelet. Pap-tanító (lévita), vagy legalább egy jó magyar előimádkozót (praeoráns) kértek *Csiky* professzortól... Tudatták, hogy aki erre vállalkozik, annak sanyarú, kezdetleges körülmények között, zord téli éghajlat alatt, száz és száz mértföldeken széjjelszórt szegény hontalan magyarok *koldus papjának* kell lennie... A félelmetes, iszonyú ósvadon nyomasztó magányában egyedül a *Bibliával* a kezében, Isten és fia Jézus erős hitével a lélekben kell felépítenie az Úr és saját szérény hajlékát... *Kováchgy* akkor még az angol nyelv tudása nélkül rászánta magát s *Csiky* professzor ajánlásával tengerre szállott a szertelennek mondott debreceni vén diák.

Ott *Kanadában* a pionir-pap, a poéta-pap hirneve füződött *Kováchgy* Kálmán nevéhez. Emberfeletti munkájával és lelkesedésével megalapította Nyugat-Kanadának legnagyobb magyar telepén *Békevár*ott a máig virágzó kanadai legelső magyar református gyülekezetet. A kis egyház papi lakását is *Kováchgy* építette fel... Milyen *pionir-idők* is voltak azok!... Amíg az esztendő legkülönbözőbb évszakaiban kocsin, szánkón, gyakran lóháton felkeresgette száz mértföldeken széjjelszórt gyülekezete magános magyar tanyáit — *hetekig* eltartott az út. A vadak és a veszedelmes kóborló emberek ellen *puskával* is fel kellett fegyverkeznie. A legvérengzőbb medve-fajta, a kanadai *grizly-medve* sem volt ritkaság, akkor még abban a vég nélküli bús vadonban; ahol az orkán erdőket tördelt és fagyasztó hó-fergetegeivel betemette a gerendákból épült magános kis paplakot, amelynek ablakai alatt akárhányszor éhes far-

kasok üvöltötték a rettenetes vadonnak egyik egyik borzongató éjféli dalát... Ámde tiszteletes *Kováchgy* Kálmán „törhetetlen turáni nyakasságán, kuruc magyar jellemén” és a hittel vértezett erős akaratán a pionir-idők és a pionirsors nélkülözései, megpróbáltatásai, nehéz munkái, a betegségek és a csalódások sem fogtak. Amit a rá mért sorstól soha meg nem kapott: a csendes, békés életet, a nyugodt, boldog ott-hont eszményi álomvilágában, busongó hangú vallásos, hazafias költészetében rajzolgatta meg. *Wakav*-telep magyarjainak is *Kováchgy* volt az első papjok s hogy a szétbomlott magyar kéve veszendő aranykalászeit összefogja, *Kováchgy* Kálmán alapította és szerkesztette igen sokáig a *legelső kanadai magyar lapot* tengersok sajtóhibával, de izzó magyar lelkének számítás nélkül szétosztott minden kincsével is együtt... Amidőn már dolgai nagyon felszaporodtak, *Lajos* nevű testvéröccsét is kihívta az *Ó-hazából*. Ez már odakint az angoloknál végezte a theológiát; hanem azért az idők multával is mindketten megmaradtak talpig igaz magyarnak. Erről *Kováchgy* Kálmán a világháború folyamán férfias bizonyosságot tett. A kanadai akkori túlfűtött ellenséges világban nyíltan, bátran sikrázott a háborúba kényszerült magyarok igazságos, egyenlő elbírálásáért és létjogaiért. — Emiatt a kanadai angol hatóságok felelősségre vonták és bár igazság szerint felmenteni kényszerültek a hű magyar papot, a zaklatásoktól elkeserült és egyebekben is sokat csalódott *Kováchgy* a phoenixvillei református magyar gyülekezet meghívására pár évtizedes kanadai munkakörét elhagyta. Átköltözött lelkészkedni az *Egyesült-Államokba*. Volt kanadai lelkésztestvére: *Kováchgy* Lajos is vele ment. Azóta, bekövetkezett haláláig, ott tevékenykedett *Kováchgy* Kálmán, ez a bús magyar sors tragikus hősenek beillő *pionir-pap*. Hajdani fekete fűrtös fejét lassan behavazták a szakadatlan életküzdelmek s az elbetegesedett magányos öreg magyar pap sorsához illőleg a ligoniere-i *Aggmenházban* hunyt el most. A phoenixville-i temetőben korább meghalt *Lajos* pap-testvére mellé temették. A kincses Amerika és Kanada volt pionir-papja földi vagyont nem hagyott maga után, gazdátlanul annál több a befejezetlen, nagyobb terjedelmű *költői műve*... A kanadai régiebb magyar farmházak ládafiókjából is elő-előkerül még egy-egy *Kováchgy* Kálmán fénykép, sárgult kanadai magyar újság lap-példány, vallásos és hazafias *Kováchgy*-költemény?... És ilyenkor, úgy lehet, a kérgeskező öreg *kanadás-magyarok* szeméből felfakad a könnyharmat?... Fekete palástjával, csontos szikár kezében bibliát és puskát egyenlő biztosan szorongató gyakortább lovon járó ez a pionir-pap — bizony mondom! — egy személyben a magyarságban kemény, bátor, hű *katonája* is volt. Azért midőn most a debreceni Kollégium hősi halott diákjainak névsorával márványtáblát, márvány emlékművet faragtattak a

szobrá
mester
pionir-
receni
emlék

Gen

J
3-an
el hiv
Foga
lelkip
szőlőj
eleven

J
tes fé
pünk
temp
lett f
mind
Káro
Püsp
Ödön
gond
biró,
Nozd
előke

imád
ján,
úrva
mint

tevő
kasz
jelen

gatta

ságra
pász
a vi
szon
világ
nek
Gyu
Béla
birá
meg

jén
Tisz
sége
kész
sig
Laj
talá
tisz

szobrász volt debreceni diák *Medgyessy* Ferenc mesterrel, ebbe a márványtáblába a kanadai pionir-pap: *Kováchy* Kálmán, a kalandos debreceni diákpap és poéta fátyolozott nevét és emlékét is illenék bevésni!... Bizony mondom!

Móricz Pál.

Generális vizitáció a felsőszabolcsi egyházmegye keleti felében.

(Folytatás és vége.)

Június 2-án *Nyírlövő*-n és *Lövöpetri*-n, június 3-án *Révaranyos*-on és *Kopócsapáti*-n végezte el hivatalos teendőit a vizitáció. Veress Sándor, Fogarassy Dezső, Rásky András és Kiss Gyula lelképásztorok hűséges és igaz munkások az Úr szőlőjében. Kezük munkája nyomán mindenütt eleven egyházi élet virágzik.

Június 4-én *Gyüre* került sorra. Tündökletes fényvel ragyogott le a nap szikrázó sugara pünkösdi első napjára. A meglepően nagy gyűrei templomba felekezeti különbség nélkül sereglett fel az ünneplő sokaság, mely a templom minden zugát teljesen betöltötte. Barkaszy Károly helyi lelkész vezette be a templomba Püspök urat, kinek tiszteletére ott dr. Mikecz Ödön főispán, Jármay Béla h. egyházmegyei gondnok, Szotyory Nagy Sándor e. m. tanácsbíró, Osváth Pál orsz. képviselő, e. m. ügyész, Nozdroviczky Pál főszolgabíró és sok más helyi előkelőség is megjelent.

Maklary Károly egyházkerületi főjegyző imádkozott és prédikált az Ap. csel. II: 6. alapján, majd Püspök úr tartott hatalmas erejű úrvacsorai beszédet és osztották ki együtt több, mint 3000 embernek az úri szentvacsorát.

A szent szolgálat erejének bizonyoságtevő hatalmát mutatja az, hogy másnap Barkaszy Károly lelkésznel 11 másvallású egyén jelentette be egyházunkba való áttérését.

Június 5-én *Kisvarsány*-t és *Újkenéz*-t látogatta meg a vizitáció.

Kisvarsányban az életkorra idős, de buzgóságra nézve örökifjú Gavallér János a lelképásztor. Bölcs vezetése és irányítása mellett a vizsgálat mindent szép rendben talált. Itt a szomszédos beregi egyházmegye lelkészi és világi rendi tisztelegtek Püspök úr előtt, akiknek sorában Kelemen Gyula, Rácz Jenő, Rehó Gyula és Fülöp Sándor lelkészek, dr. Máthé Béla, Janka Sándor, dr. Bolla Pál e. m. tanácsbírók 80 beregi presbiter kíséretében jelentek meg.

Újkenéz-en a templom magas domb tetején áll. Maga a község is új település, mert a Tisza árvice 1888-ban a régi Cserepeskenéz községet teljesen rombadöntötte. 14 palástos lelkész kíséretében vonult be Püspök úr a zsúfolásig megtelt templomba. A vizsgálat Újlaky Lajos vezetése mellett mindent ékes rendben talált. A község lakosai majdnem mindnyájan tiszai halászok, maga az egyházgondnok a

halászgazda, aki a vizitáció tagjait pompás halászlével és nyárson sült kecskével vendégelte meg.

Június 6-án délelőtt ért el a vizitáció az utolsó helyre: *Tornyospálca*-ra. Tornyospálca a látogatás sorrendjében volt az utolsó, de valójában legelső volt az ünnepi dísz fejedelmi pompájában. Látványosságnak is pompás volt az a közörmű, mely a népes község egész közönségét eltöltötte. Magyar díszruhás leányok virágot szóró kísérete annyira elhalmozta a Püspök urat, hogy a távasz minden virágával, hogy a községi diadalkapunál egyáltalán nem, a templom előtti diadalkapunál pedig csak nagy nehézségek árán volt képes hintójából kiszállani. Nagy Miklós lelkész magasan szárnyaló lelkes beszéddel, felesége a maga által készített szép verssel, a leányegylet és iskolásleányok kedves versekkel üdvözölték Püspök urat, aki 18 palástos lelkész kíséretében ment be az ősrégi, még a husziták korában épült templomba és végezte el az istentiszteletet. A vizsgálat mindent a legszebb rendben talált.

Népes közebéd után Püspök úr és kísérete a kisvárdai vasúti állomásra hajtatott, hogy dolgvégezetten hazatérjen.

Hosszú és fáradságos volt az út! A vizitáció tagjait kemény próbára tette és alaposan meg is viselte. Legyen Istennek hála az erőért és kegyelemért, mellyel a mi véges erőnket meggazdagította.

M. K.

Egy tál lencséért? — Ne!

Végtelen sajnálom, hogy csak egyes gondolatokat ragad ki és kísér megjegyzéssel Solymosi József lelkész úr cikkemből. Sajnálom azért először, mert nem tudom, hogy mindenben ellenkező véleményen van-e velem szembe, vagy pedig hajlandó egyes kérdésekben igazat adni; másodsor, a kiragadott gondolatok csak az eredeti, a cikkemben lefektetett gondolatmenetben vizsgálhatók tárgyilagosan, így könnyen félreérthetők és tévesen magyarázhatók az idegen olvasó részéről. Így bizonyára nem kerülte el nagy tiszteletű úr figyelmét, hogy a „legszentebb ima szavaiba foglalt” címet is idézem („Államosítás, jöjjön el a te országod?”) s nem sajátom.

Solymosi lelkész úr is, mint a lelkészi kar általában, ellene van az államosítás gondolatának. Ez lelkész embertől természetes is. S a megszokott kárhóztató ítélettel — mint rendszeren — elintézettnek van tekintve az ügy. De logikánk csak egy kicsit. Fenntartható-e s életképes-e — speciál — anyagilag a református népiskola mai helyzetében? Nem. Képesek-e az egyházak a maguk erejéből valaha is a már meglévő s eljövendő terheit likvidálni? Nem. Mi jön ezek után? Ki adjon segítséget? Én nagyon tiszteletreméltónak tartom a lelkészi karnak azt a bizonyos „nadrághúzását”, tisztában vagyok azzal is, mi jelenleg az egyház-

kerület álláspontja az államosítást illetően s azt tiszteletben is tartom, de szabad legyen vallásunk egy sarkalatos tételét idéznem: „senki emberfia nem csálhatatlan“. Ebben természetesen benne van az is, hogy én sem vagyok az. Nem elég mélyen tisztelt uraim, az egyoldalú kárhóztatás. Mi azt a bizonyos másik nadrágszárát húzó „államosító“ tanítók, egyáltalában nem kötjük magunkat tűzön-vízen keresztül az államosításhoz, ha egyházi keretekben oldható meg ez a súlyos probléma, sőt, a mi örömmünk lesz a legnagyobb. Ha tehát nem kell az államosítás, ám tessék jönni tervekkel, lehetőségekkel, konkrétumokkal, melyek segítségével az egyház a maga kebelében megmenti iskoláit a jövőnek. Ha azonban csak nadrághúzó tevékenységünkben merül ki egyházmentő igyekezetünk, akkor bizony összeroppan az egyházunk. Vagy hogy maradjon minden úgy, ahogy van s a szokásos kegyeskedő „tűrjünk, szenvedjünk, atyámfiai“ frázisokkal „megnyugtatta“, „éljünk“ tovább is? „Nem — édes lelkésztestvérem — ott... (?) ezerszer is nem.“ Inkább a halál, mint ez az élet. A szenvedésnek is van határa. Merthogy mi, terményfizetéses, értékegységekkel „megáldott“ felekezeti tanítók, sokáig bírjuk ezt az életet, az lehetetlen. Én hajlandó vagyok nyomorogni akár kitartóan is egy biztos, jobb jövő reményében, de, mikor már szinte öncél számunkra a nyomor, mikor munkánk után a betevő falat sincs meg, amikor testünkről levásik az utolsó ruha, akkor mi már a frázisokból nem kérünk, hanem munkánkért tisztességes ellenértéket akarunk, hogy munkánk után ne koldussorsot legyünk kénytelenek élni. Mert a havi 8—10 P-ös „fizetéseket“ bizonyára lelkésztestvérem sem tartja elegendőnek arra, hogy abból ember megéljen, márpedig ilyen tanító akad „egynéhány“. Most nemrégiben történt, innét nem messze, hogy egy 24 éves fiatal tanító föbelőtte magát, mert életunt volt. 24 éves és életunt? Igen, minden oka megvolt az életuntságra, mert tanító volt. Sajnos, nyomoruságba fulladt hivatásunk egyébre inspirálni ma már nem igen tud. Egy orvos ismerősömmel beszéltem nemrégiben, aki őszintén megmondta, inkább lenne napszámos, mint tanító. S ebben nem az összehasonlítás a szégyenletes, hanem inkább az, hogy mi, tanítók, is kénytelenek vagyunk igazat adni ennek az állításnak s nem cáfolhatjuk meg. Ma a tanító a császári Róma csöcselékével együtt kénytelen „panem“ után kiáltozni, a szó szoros értelmében vett mindennapi egyszerű kenyér után (hogy mernék mi „circensést“ is kiáltani?!). És azt hiszem, hogy az érdem mégis a miénk, hogy a két „panem“ között mégis nagy az erkölcsi távolság a mi javunkra, mert mi végzett munkánkért kérjük azt, amit törvények szabnak meg, de azt sem kapjuk meg. A kálvinista tanító már régóta nem a fizetéséhez mérte munkáját s becsülettel végzi a vállalt feladatot, inaszakadtáig, jobban mondva éhenfelfordulá-

sig, de segítség azért nincs. Nem kultúrbotrány ez? Méltóztassanak ebből a szemszögből is nézni az államosítás kérdését, mielőtt a rideg, kárhóztató ítéletet kimondanának ránk lelkésztestvéreink.

Igen, lelkésztestvérem, lehetséges az iskolák államosítása az egyház érdekében, sőt kell is, mert állami segítség nélkül elpusztulunk; csak meg kell találni rá a módot egyháznak s államnak s hangsúlyozom — egy felekezeti se igyekezzen kisajátítani az állami gondolatot. Én nem konkretizálok, mert az ily kérdésekben csekélyke személyem nem lehet irányadó. — Rábízom a módzatok keresését az arrahivatottakra. Egy azonban bizonyos, ez a kérdés sokáig úgysem odázható. Én igazán nem törődnék vele, hogy az 1848: XX. tc. alapján, vagy bármely más egyezés alapján történik a segítés — de semmiképp az ézsauai alapon —, csak jöjjön minél előbb, mertha ez a helyzet sokáig tart, nemcsak iskolánkat veszítjük majd el, hanem híveinket is, ez tény, bármennyire az orromig látok csak. Egyébként már előző cikkemben is kifejeztem, hogy csak olyan államosítást kívánunk, amely minden felekezetre kiterjed. Hogy a római katolikus egyház idegenkedik az államosítástól, pedig veszteség nélkül megtehetné, annak oka — szerintem — az ultramontanizmusban keresendő, tehát van „veszteni valója“. Másrészt azonban mi nem igen mérhetjük magunkat a római egyházhoz, mert az hatalmas és gazdag, mi pedig szegények vagyunk. Az megél „államosítás“ nélkül is, de vajjon mi? A tervbevett és „suttogott“ államosítás pedig semmiképp sem ézsauai, mert az egyházak rendelkezési jogát változatlan fenn kívánja tartani.

Igen, lehetséges az államosítás a gyermek s haza érdekében is. Ez nem sértés a református iskolára. Hogy sérthetné meg a felekezeti iskolát az, aki maga is annak munkása? Magamat megsérteni, mégis egy kicsit erőltetett értelmezése volna szavaimnak. Felteszem, hogy hajlandó lelkész úr bizonyos igazságokat igazságának elfogadni, tekintet nélkül arra, hogy kellemese-e, vagy sem az az igazság. Márpedig az igazság az, hogy iskoláink mai helyzetükben nem fejlődés-képesek. Ezzel nem a dicső multat akarom én „letagadni“, de aki élni akar, annak fontosabb a jövő, mint a mult. Világért sem azt mondom én, hogy a református iskola nem tud értékes polgárokat nevelni a hazának a mai állapotában. Ez különben kálvinista lelkész és tanító között vita tárgya nem is lehet. A mi iskoláink erkölcsös, vallásos és hazafias tartalma ma is csorbitatlan, annak leszögezésében egyik vagyunk. Ezt a tartalmat azonban fejlesztenünk kell, lépést kell tartanunk a gyorsan siető idővel, idomulnunk kell a kor igényeihez. De míg 60 gyermeknek való helyen 120 zsugorodik, míg hidegtől dermedt ujjak írják a betűket s hidegtől kékült ajkak imádkoznak az iskolában s a tantermek „higiénája“ kicsúfolása

minden higiénának, mikor a taneszközöknek csak negatívuma teljes, akkor a fejlődésről beszélni nem lehet. Ezért volna szükség államosításra a gyermek szempontjából. Szenvedő gyereket csak szálni lehet, tanítani bajosan. Az új tanterv nagyon sok szép és nemes elvet fektet le. Ha sikerülne megvalósítanunk, kialakulna az új embertípus, a vallásos, hazafias és erkölcsös „jó” ember, a minden idők megáldott, lelki életet élő embertípusa; de míg ennek megvalósulása elől az akadályok, az anyagi és pedagógiai természetűek el nem lesznek távolítva, addig ebből annyi fog megvalósulni, amennyit a magárahagyott, tömérdek gondoktól szétdarabolt idegzetű tanító nagy erőfeszítéssel éppen megbír valósítani. Az állam megadta a fejlődés irányát, az egyháznak meg kell adniok a fejlődés eszközeit, de nem bírják s azért szükséges a nemzet érdekében is az államosítás. Hiába, mint pedagógus más szemmel nem tudom nézni ezeket a dolgokat s újra leszögezem: a felekezeti népiskolák, *felekezeti jellegkülönbség nélkül*, mai állapotukban nem fejlődőképesek — a kivételektől eltekintve —, ezzel azonban nem kívánom érinteni a felekezeti iskolák tartalmi értékének integritását. Ha mereven elzárkózunk minden segíteni akaró terv elől, csak azért, mert hát az államtól jön, akkor én félek, nagyon félek, hogy ennek levét mi, tanítók, isszuk meg, a mi vérünkbe, húsvánkba vág minden késelem, mert ugyebár, egyetért velem lelkésztestvérem, hogy az egyházi tisztviselők közül még normális viszonyok között is leghitványabban fizetett a tanító, hát még most? Pedig, ami munkája fontosságát illeti, az csak mellette s nem alatta van más egyházi funkcionáriusok munkájának egy-egy egyház életében. Mikor mi állami s egyházi hatóságaink előtt felesküdtünk hivatásunkra s annak becsületes végzésére kötelezettséget vállaltunk, akkor állam s egyház velünk szemben szintén vállalt kötelezettséget, azt nevezetesen, hogy anyagi szükségseinkről az országos törvényeknek megfelelően gondoskodni fog. Mi megtartottuk ezt a, hogy mondjam, szerződést, de megtartotta-e az állam s egyház? Tessék csak megvizsgálni a felekezeti terményfizetési tanítók anyagi elbánását, nem iskolapéldája-e a tételes törvények kijátszásának, semmibevevésének s nem kizsákmányolása-e ennek a tisztviselő-kategóriának? Az obligát „nehéz a helyzet” stb. stb. nem állja meg a helyét, mert egyetlen tisztviselő-kategória sem adózik oly súlyos áldozattal a nehéz gazdasági viszonyoknak, mint a tanítói. S mindennek a nyomorúságnak oka, mert felekezeti vagyunk. Mostoha gyermekei államnak s mostoha gyermekei... igen az egyháznak is. Hát ide, vagy oda, de valahová dőljön már el végre ügyünk, adjanak bennünket vissza az iskolának s ne kényszerítsenek a legegyszerűbb falat kenyert a tizkormúnkkal kivájni s akkor majd „mi sem húzunk”.

Bizony-bizony, lelkésztestvérem, ami minket, tanítókat illet, idéznem kell a hamleti szavakat: „Lét, vagy nemlét, ez a kérdés itt. Ki a fennköltebb lelkű, az, ki túri a zsarnok sorsnak száz nyügét, nyilat, vagy ki fegyvert fog tenger baja ellen s végét szakítja dacosan?” Kérdem ki? Csak frázist ne, mert mi már igen nagyon kiábrándultunk minden frázisból.

Uray László,
ref. tanító.

HÍRADÁS

A „Debrecen” nevet viselő őrnaszád zászlóját,

amelyet a Kálvinisták Templomegyesülete készítet, június 29-én délelőtt avatták fel a Nagytemplomban ünnepélyes keretek között. Csikesz Sándor egyetemi tanár igehirdetése után dr. Baltazár Dezső avatta fel a zászlót s a következő imádságot mondta:

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk!

Uralkodásod királyi pálcája alatt van a mindenség, a csillagos égnek seregei, a föld, folyóvizek és tengerek. Újjmutatásod parancsára igazodnak a felhők, tengerek és folyók vizei. Viharos járásuk közben is alázatosan megállanak, lecsendesednek, megnyugosznak, ha Te kimondod a szót: „eddig és nem tovább”.

Az embert, mint saját képedet és hasonlóságodat, élet lelkének hordozóját, idvesség reménységének örökösét helytartóddá tetted a földön, hogy uralkodjék annak elemei fölött. A szárazföld távolságait, a levegőig szabad tereségeit, a vizek mélyét és színét átadtad birodalmába, hogy tudományának eszközeivel legyőzze és hatalma alá hajtja azokat. Úttá tetted számára a folyóvizeket, hogy hajóival rajtok fel és alájárván, öregbítse hatalmát és halmozza kincseit.

Magyar hazánk kincseit keresni és hordani, határait védeni, terjeszteni, nagyságát, dicsőségét emelni, tündököltetni, a magyar életet, erőt, erényt, reménységet szárnyra eresztetni, világversenyébe állítani rendelted azt a hajót, amelynek ormára zászlót szereztek égő női lelkek hazaszeretet nagyságos hevületével, imádságos áhitatossággal, hogy megmutatnák irántad s a haza iránt szolgálatukat, áldozatukat.

Fogadd Uram! tőlük kedvesen és magad szenteld fel ezt a zászlót, ki egyedül vagy szent mindenek felett. Tedd ezt a zászlót csillaggá, hogy reménységgel, vigasztalással világítson a magyar éjszakában. Tedd szárnyá, amely magásra vigye a magyar dicsőséget. Tedd intő-jellé, hogy vele együtt lobogjanak a magyar lelkek nagy és fényes jövőjének lángjaival.

Vedd kezvedbe és Te helyezd a „Debrecen” hajó árbocára, ahonnan intél vele a mostani

börtönből szabadulás, a mostani csonkaságból és nyomorúságból régi nagyság, ősi dicsőség kikeletje felé. Ámen.

A megáldott zászlót küldöttség vitte fel Budapestre, ahol dr. Baltazár Dezső püspök adta át a következő beszéddel:

Parancsnok Úr!

Legfőbb Hadurunk, Kormányzó Urunk ezt az őrnaszádot „Debrecen” névre keresztelni méltóztatott. Ezzel koszorút font Debrecen város homloka körül. Legmagasabb cselekedete iránt hálásak vagyunk. Nevére fényt s életére áldást kérünk.

Debrecen kálvinista női hálójukat azzal juttatják kifejezésre, hogy zászlót készítettek és ajándékoznak az őrnaszád ékességéül. Debrecen az iskolák és tudományok városa, a magyar szabadság és függetlenség palládiuma, a világos és erős hit temploma, a tiszta erkölcs és okos haladás otthona, a nemzeti eszme, nemzeti érzés, hazaszeretet szüntelen és tisztán buzogó forrása. Emberi, nemzeti, vallási eszményei iránt való hűségét hosszú századok szolgálataival, áldozataival, szenvedéseivel bizonyította és pecsételte meg.

Sebeit türelemmel viselte, érdemeivel nem hivalkodott. Egyszerű és tiszta volt, mint a folyóvíz folyása. Sok próbáltatásai és szenvedései tömkelegéből mindig a hazaszeretetet drága gyöngyét mosta ki, melynek mély tűzű színgését soha sem homályosította el semmi sem.

Ilyen városból, ilyen város nőinek lelkéből származik ez a zászló, amelyet a Parancsnok Úr kezébe nagy Magyarország dicsőségének hamari eljöttében bízva ezennel átadok. Fogadja szívesen; emelje magasra és mutassa vele a magyar feltámadás és megújulás Kanaánja felé vezető diadalmas utat.

KÜLÖNFÉLÉK

Ötvenéves lelkészi találkozó volt június hó 29-én a Kollégiumban. Ez alkalomra Debrecenbe jöttek Sulyok István királyhágómelléki püspök, Végh József érmelléki esperes, Csuka Ferenc apátkeresztúri lelkész, Nagy József ny. tanítóképzőintézeti igazgató, Sarkadi Nagy István ny. kunhegyesi lelkész, Vitéz Ignác kemecei lelkész.

A debreceni Kollégium jövő iskolai évi széniora Seri András végzett theologus lett. Munkáját Isten áldása kísérje.

Felvétel a Kálvineum hajdúböszörményi fiúinternátusába. Az 1933—34. iskolai évre a teljes díj 600 P, református lelkészek és tanítók fiai részére 500 P. Az internátusnak külön háló-, ebédlő-, tanuló-, fürdő-, olvasó-, játszó- és zeneterme van, modern tornaterme, két tennispályája, hatalmas kertje. Elsősorban református növendékek nyerhetnek felvételt, akik egyben a kapcsolatos human jellegű gimnáziumnak is

tanulói, ahol a görög helyett az V. osztálytól kezdve a francia nyelv választható. Három okleveles és két kisegítő tanár készíti elő a növendékeket a másnapi leckére s foglalkozik állandóan velük. Az igazgató és tanárok együtt étkeznek és laknak a tanulókkal. A folyamodványokat július 20-ig kell benyújtani az internátus igazgatóságához Hajdúböszörménybe. Részletes tájékoztatót megkeresésre válaszbelvétel csatolása mellett készséggel küld az igazgatóság. Az ingyenes ellátást kérő lelkészárvaak folyamodványukat *július hó 5-ig* küldjék be szintén Hajdúböszörménybe, de belől a Kálvineum Főtisztelendő és Nagyméltóságú Igazgatótanácsához címezve. Feltétlenül csatolandó: 1. keresztlevél, 2. atya elhalálózásáról szóló halotti anyakönyvi kivonat, 3. hatósági bizonyítvány arról, hogy sem az özvegy édesanyjának, sem a folyamodó lelkészárvának sem ingó, sem ingatlan vagyona, sem egyéb forrásból származó jövedelme, mint az özvegyi nyugdíj és a neveltetési segély, nincs. 4. Esperesi ajánlólevél, mely szerint a folyamodó árva édesanyja erkölcsileg kifogás alá nem esik. Újraoltási bizonyítvány szintén csatolandó, valamint orvosi bizonyítvány arról, hogy a folyamodó teljesen egészséges. Minden folyamodó kapni fog egy Nyilatkozatot, amely szerint az édesanya, vagy gyám a konventi neveltetési segélyről a Fiúkálvineum javára mindaddig lemond, amíg az árva az internátus kötelékében áll. Ezen Nyilatkozat kitöltve és két tanuval aláírva, a Fiúkálvineum címére azonnal visszaküldendő. — A régebbi lelkészárvaak hasonlóképpen a fentiek szerint tartoznak folyamodni. Későbbben beérkező kérvényeket az igazgatótanács figyelembe nem vesz. Az újonnan folyamodók a ruházat és felszerelést szabályozó részletes tájékoztatót a felvétel után kapnak. A *Fiúkálvineum igazgatósága*.

Tíz nap az Adria partján. A KIE Szövetség ezen a nyáron is megrendezi tizenöt napos tanulmányútját a dalmát tengerparti Keresztyén Ifjúsági Táborba, augusztusban. A tanulmányúton ifjak, leányok és ifjúsági vezetők vehetnek részt. Útiköltség Budapesttől oda és vissza Serajevon keresztül, teljes ellátás összköltsége 130 pengő. Részletes felvilágosítást ad a KIE Szövetség Budapest, VIII., Horánszky-utca 26., I. 9.

Előfizetési felhívás. Régen érzett hiány egyházi életünkben egy olyan kommentár, mely tudományos is legyen, de emellett a gyakorlati igehirdetés céljaira is lehessen használni. Esetleg gyümölcsözőbben, mint a már nagyon elszaporodott prédikációkat. Ezen a hiányon óhajtának segíteni, illetve a segítség munkáját megkezdeni, ha lelkésztársaim és az érdeklődő hívek segítségemre jönnek. Egyelőre az első evangyéliumot, a Márkét óhajtánám kiadni és ha ez sikerülne, akkor megpróbálnék egy tudós és szépszavú gárdát szervezni egy teljes magyar kommentárnak gyakorlati célból való kiadására.

Az első kötet, Márk evangélioma teljesen nyomda alá rendezve készen áll, úgy körülbelül 25 ívre számítom és így árát is a legalacsonyabbra, 150 lejre teszem. A munkát azonban csak akkor adom nyomdába, ha annyi tényleges előfizető, vagy legalább kötelező jelentkező lesz, amennyi a kiadás költségeit fedezi. Laptársaimat kérem, hogy ezt a felhívást szíveskedjenek átvenni és az ügyet, ha elveikkkel nem ellenkezik, a maguk részéről is elősegíteni. A vállalkozás sorsáról annak idején (bár minél hamarabb!) ezúton fogok tájékoztatást adni. *Dr. Kecskeméthy István*, Cluj—Kolozsvár, református theologia, Calea Victoriei 38.

A törökmisszió történetét nagyon érdekes formában foglalta össze a Külmissziói Füzetek legújabb számában Döbrössy Lajos törökmisszionáriusunk. Érdekes és meglepő az a történelmileg hiteles megállapítása, hogy „az első keresztyének, akik nemcsak szóval, hanem élettél is prédikáltak a törökségnek, magyarok voltak“, a 150 éves török megszállás idején. A csinos és új tárgyhoz illő borítékkal ellátott füzet megrendelhető a külmissziói Szövetségben: Budapest, VIII., Gyulay Pál-u. 9. II. 21.

Karácsonyi ajándék Molnár Máriának. Molnár Mária Mánus szigetén dolgozó misszionáriusnőnk számára rövidesen útnak indul egy hatalmas láda, tele testvéri szeretettel összeadott karácsonyi ajándékokkal, akik még hozzá akarnak járulni misszionáriusnőnk karácsonyi ajándékához, azok küldjék be a láda *postaköltségeire szánt adományaikat* a Református Külmissziói Szövetségbe, Budapest, VIII., Gyulay Pál-utca 9., II. 21.

Ha a magyar külmissziói munkát meg akarja ismerni, olvassa a református külmisszió egyetlen havi lapját, a Hajnalt. A Hajnal júliusi száma új formában és beosztásban jelent meg. Vezércikkében az elmúlt esztendő mérlegét állítja fel. Döbrössy Lajos misszionárius „Mohamed mennybemenetele“ történetét írja le. Kunszt Irén, Molnár Mária és Döbrössy Lajos misszionáriusaink munkájáról színes levelek alapján összeállított cikkekben számol be. Gazdag bel- és külföldi külmissziói hírvonat teszi változatossá a lapot. Az itthoni munkáról Morvay István színes és megkapó titkári levélben számol be. Előfizetési ára egy évre (12 szám) 1.50 pengő. Kiadóhivatal: Budapest, VIII., Gyulay Pál-utca 9., II. 21.

Napi 50 fillérért kaphatnak átutazók vagy Pesten tartózkodók szállást a KIE turista szállójában. Érkezést kérjük néhány nappal előbb egy lapon tudatni a KIE Szövetséggel (Budapest, VIII., Horánszky-utca 26., I. 9.)

Érdekes szolgálat. A kisújszállási Keresztyén Ifjúsági Egyesület engedélyt kért az orvosoktól, hogy városzobáik asztalára az egyéb könyvek és füzetek mellé odatehessék a Bibliát és „Magyar Ifjúság“ című ifjúsági lapjukat is. Az orvosok örömmel vették az érdekes szolgálatot.

Hivatalos értesítés.

A Tiszántúli Református Egyházkerület Püspökétől.

2167/2171—1933. szám.

Körlevél.

Tudomásulvétel céljából felhívom a kebelbeli nagytiszteletű esperes urak és valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságának figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny“ folyó hó 15-én megjelent 12. számában közétett alábbi rendeletekre:

30,093—1933. Va—1. sz. Báthory István emlékezetének megünneplése.

47,816—1933. VI. sz. A Balatonnak az iskolai földrajzi órákon való behatóbb ismeretése.

46,695—1933. VI. sz. Az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga megalakítására vonatkozó rendelet megújítása.

1704—1933. eln. sz. A közszolgálati alkalmazottak (nyugdíjasok) törvényesen örökbe fogadott gyermekeinek vasúti menetdíj kedvezménye.

29,569—1933. V. a. 1. sz. Budapest székesfőváros diákszállóinak igénybevétele.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1933 június 26.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés.

A csökmői református egyház pályázatot hirdet az elhalálozás folytán megüresedett orgonista kántortanítói állásra. Fizetése: lakás, megfelelő melléképületekkel és kerttel, 15 kat. hold 1082 □-öl föld egytagban, legeltetési joggal, adóját egyház fizeti. 18.8 q kétszeres búza, 14.8 q árpa. Kántori szolgálatért: 4.70 q kétszeres búza, 3.70 q árpa. Értékegység 59. Stóla megváltva, egyház pénztárából fizetve 140 P. Szükséges fizeteskiegészítésre államsegély.

Kötelességei: Az egyháztanács által kijelölt osztályok vezetése és tanítása, egyházkerületi tanterv szerint. Lelkész akadályoztatása esetén és a Canonicus órákon (a többi tanítóval megosztva) az istentisztelet végzése. Belmissziós munkákban segítség. Kántori teendők és dalárdavezetés. Pályázati kérvények felszerelve aug. 3-ig Szabó Bertalan református lelkészhez küldendők. Próba-orgonázás, énekülés helyszínen aug. 6-án 14 órakor. Választás nyomában utánna. Csak megválasztott költségei térítetnek meg éspedig útiköltség 10 pengő, költözésre családostnak 40 pengő, magánostnak 20 P, legközelebbi vasútállomásra befuvározás. Állás szeptember 1-én foglalandó el. Református Iskolaszék.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél,

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Külön fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bődönők, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1933—1234

Konfirmáció

előkészítésére ajánljuk
a következő tankönyveket:

Ferenczy Gyula: Konfirmációi káté.	1-20 P
Halmi János: „ „ „	—60 P
Nagy István: „ „ „	—20 P
Soltész János: „ „ „	—40 P
Szoboszlai Papp István—Révész Bálint: Konfirmációi káté, átdolgozta: Sz. Szabó József (79. újonnan átdolgozott kiadás)	—30 P

Konfirmációi emléklapok

ízléses kivitelben

08 és 12 fillér darabonként.

Konfirmációra legalkalmasabb ajándék:

Dr. Erdős Károly:

Az én vallásom . . . —60 fillér

Dr. Révész Imre:

Öntudatos hit . . . —40 „

Zsoltárok, imakönyvek és szent Bibliák
dús választékban kaphatók

„Méliusz“

könyvkereskedésben

DEBRECEN,

Ferenc József-út 26. szám alatt